Број 146. У Новом Саду у петак 8. (21.) јула 1911. Година XLVI

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. за четврт године 9 кр. 75 пот — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази, се у кући, где је Милетићева штампарија у главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«,

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Гроф Тиса и опште бирачко право.

Гроф Стеван Тиса познат је као најзатуцанији противник општег, једнаког и тајног бирачког права. Да би у Угарској спречио уважање једнаког, општег и тајног бирачког права, он је спреман да изгласа све терете, које они у Бечу траже за војску и спољну политику. Ма колико они у Бечу тражили, он ће на све пристати, само нека не траже, да се уведе опште, једнако и тајно бирачко право. Гроф Стеван Тиса не обзире се на то, да су се прилике у нашој држави јако промениле, него хоће да одржи бирачко право онако, како је уведено још 1874. године, дакле пре 37 година, јер то бирачко право са јавним гласањем омогућава, да се помоћу новца и насиља одржи влада, која у народу нема наслона. По данашњем изборном реду има у Угарској тек један милион бирача, од којих је добра трећина зависна од политичких власти. А кад би се увело опште бирачко право, било би преко 4 милиона бирача. Тада не би могле власти ни новцем а ни насиљем да бирају посланике, јер ће број бирача бити много већи — а при том биће тајно гласање, које ће онемогућити застрашивање бирача. Гроф Тиса зна то врло добро, па је успео својим обећањима у Бечу — да одгурне решавање о општем бирачком праву. Мада је краљ са мађарском коалицијом 1906. године склопио уговор, по коме се сме најпре увести опште бирачко право, па тек затим да се решавају војничка питања, Куен је по савету Тисином изнео најпре на дневни ред војничка питања.

Али Тиса се боји, да ће после војничких питања ипак доћи на дневни ред опште бирачко право, јер зна да је сам краљ настојао да се оно уведе и у Аустрији, а пристао је, да се и у Угарској уведе што пре. Зато је Стеван Тиса недавно написао чланак, у коме исноси, какви су успеси постигнути у Аустрији са општим, једнаким и тајним бирачким правом. Циљ је томе чланку, да увери бечки двор а и мађарску интелигенцију, да је опште, једнако и тајно бирачко право опасност, јер у Аустрији су помоћу тога бирачког права победили радикали како у народносним тако и у друштвеном погледу, а потиснути су образовани и политички зрели елементи. Услед тога је пао не само углед сабора у Аустрији него и лична вредност посланика. Док није било општег бирачког права у Аустрији, посланици су били способнији, па је и сабор имао угледа, вели Тиса, јер ће сабор само онда имати моралну тежину, ако га води скоруп народни. Опште бирачко право даје пак главну реч онима, који неће да знају за државне потребе, него распирују верске, народносне и друштвене противности — а то се види у аустријском царевинском већу. Стога Тиса препоручује онима у Бечу, да одустану од уважања општег бирачког права. То им није више потребно, јер они имају у Будимпешти сабор, који ће изгласати све... Дакле, аустријско царевинско веће не вреди много, јер је бирано на основу општег, једнаког и тајног бирачког права, а вреди данашњи угарски сабор, чији су посланици бирани уз највећа насиља и помоћу новца.

Тешко је опаметити човека, који има оваке појмове као гроф Стеван Тиса. Он тражи, да скоруп народа води главну реч, и стога је противан општем бирачком праву. Али на што онда уставност и позивање на вољу народну? Народ не чине само они, који по данашњем закону имају бирачко право. Народ чине сви грађани без разлике занимања, вере и народности. Сви имају дужности, па стога имају права сви да буду бирачи и да одлучују о државним и народним потребама. Ако Тиса хоће, да само скоруп народни решава, онда има за то простији начин и јефтинији. Нашто ће избори посланика? Нека влада наименује посланике из народног скорупа, па ће бити мир. То разумемо, јер би то био стваран апсолутизам. Али Тиса неће то. Он би да одржи апсолутизам, али да ипак изгледа, као да и народ одлучује. Зато је њему по вољи данашњи изборни закон, па хоће и бечки двор да увери о потреби, да се тај закон одржи. Тако би се и даље одржала у Угарској лажна уставност и лажни парламентаризам, а владао би апсолутизам. Али варара се гроф Стеван Тиса, ако мисли, да ће се та његова жеља остварити. Уважање општег бирачког права може се донекле одгодити, али се спречити не може. Грађанство у Угарској довољно је јако и свесно, па може спречити, да се три четвртине пунолетних грађана на уставном пољу сматрају малолетнима зато, јер тако хоће великаши. Гроф Стеван Тиса је мали да то спречи, па ма колико молио оне у Бечу, да одустану од општег бирачког права. Природни се развитак не може зауставити великашким беснилом.

Политички преглед.

Угарски сабор.

И јучерашња седница посланичке куће угарског сабора протекла је у — гласању. Пет опозиционих посланика тражило је допуст. О томе се гласало поименично и то посепце о свакој такој молби. Гласало се трипут и већина је одбила молбе, а два гласања остављена су за сутра. Затим је сабор решавао, да ли да даде реч осморици опозиционих посланика, који су тражили да говоре пре дневног реда. Гласало се устајањем осам пута. Молбе опозиционих посланика су одбијене, а владиновци су при гласању устајали и седали на команду: „Ауф“ и „Нидер“! Затим је министар правде Секељ изјавио, да је јуче, када је посланик Иванка подносио интерпелацију у ствари арбанашког устанка, рекао, да је такав говор издајство. Није хтео лично да вређа посланика Иванку, а ако је својом упадицом повредио углед сабору, моли за опроштење. Изјава та министра Секеља наишла је на бурно одобравање опозиције. Најзад је још Никола Пожгаји поднео прешну интерпелацију у ствари одвајања кишкерешког среза. — Данас ће на саборској седници бити опет сама гласања, а у суботу ће говорити гроф Јулије Андраши против војних предлога. Опозиција је уопће решила, да од времена на време пусти по којег свог говорника, да изнесе какви се грдни терети хоће да баце на државу војним предлозима. — Јуче се били

ПОДЛИСТАК.

Никола К. Јерковић (Загреб):

РОДОЉУБИВИ ПАБИРЦИ.

Карактеристика Срба.

Владика пакрачки Никанор Грујић рече:

„Србинова свест је као прикривена жеравица, данас нека што пирне а свест ће планути у огањ живи; иначе је Србин као врба, што га више крешу он више тера“.[1])

*

Протопоп карловачки Никола Беговић говораше:

„Србин је такав: остави га смиром, не нагони га, па ће ти чинити све с вољом. Али ако га почнеш гонити — е, за инат ће се потурчити“.[2])

*

Архимандрит Нићифор Дучић у 16. бр. „Босанске Виле“ од 1892. год. — оцењујући Грбићево „Карловачко Владичанство“ — рече:

„Ваља да нема племенитијега ни мукотрпнијега народа у Јевропи од српскога. Његова је сва историја од Косова до наших дана дуги низ борбе и страдања за „крст часни и слободу златну!“ — Он је из тога свега изишао прекаљен, он је сваки дан напреднији; он има своју велику будућност. С њим се мора, хтјело не хтјело, рачунати.“

*

Манојло Грбић вели у своме „Карловачком Владичанству“ (књ. I. Карловац 1891. стр 223.) овако:

„Та Србин је брз ударити на сваког непријатеља, а камо ли на Турчина, коју му је царевину превалио! Та нема народа под сунцем, који је толико крви пролио и сваку муку поднио ради своје слободе, колико је наш српски народ!“

Тесфан Живковић, седамнаести владика горњо карловачки учио је и веровао:

„Прије ће бити, што још није било; Велебит се срушити у море, Пљешевица Плашки заронити, а Капела Сењ и сву Крбаву, прије ће Лика усанути цијела, и изаћи Глина до Косиња, а Језерам Купа окренути, и Карловац пријећи на Рјеку а Рјека под Комоговину; него што ће... преврнут вјером својом православни српски мога града народ“[3]).

Српска слога.

Србин има четир слова стара:
Само Слога Србина Спасава!
Срби браћо сви на десно крило
Не бил' наше све до краја било[4]).

*

Па још се браћо молимо Богу,
Да нам подари злаћану слогу,
Та Слога Само Србина Спасава,
У њој лежи сва наша слава,
У њој је срећа свакоме Србу,
Тако нам браћо стоји на грбу![5]).

*

25. априла 1805. из Петрограда пише Глиша Трлајић пријатељу у Карловце:

„Сви Срби треба да састављају један род и грозд, сви, душама једним и истим чувством, чувством узајамнога почитања и поверења, чувством сагласности и тесногa сједињења, чувством слатка пријатељства, о! најслађим чувством љубве к сведражајшему имену српскому, чувством заборављања самога себе у расуђивању свеопштега блага љубљенога свога рода; ово једино усрећавајуће чуство прва је свештенејша дужност свакога сина српскога, дужност, коју нам налаже мудрост и благостиња, дужност, коју нам претписује опит минулих векова

([1] Кикиндска „Србадија“ за 1908. г. Др. Илија Огњановић: Заним. приче и белешке из живота знаменитих Срба (Загреб 1900.) стр. 29.

[2]) Сима Л. Лазић: Србин од Србина (Загреб 1895.,) стр. 65.

[3]) М. Грбић: Карловачко Владичанство I. — стр. V. (Карловац 1891).

[4]) Из Акуртијеве „Optužnice“.

[5]) „Школ. Лист“ бр. 1—2 (Ср. Карловци 1907)

у сабору пронели гласови, да ће сабор бити распуштен, али су ти гласови брзо оборгнути баш са владине стране.

Куен о опструкцији.

Дописник бечког листа „Нове Слободне Пресе“ говорио је са угарским министром председником о опструкцији у угарском сабору. Министар-председник Куен је изјавио како њега и владину странку опструкција није изненадила. Они су унапред знали, да ће опозиција водити опструкцију по сваку цену. Они нису дали повода опструкцији. Опозиција се дочепала једне изјаве владиног посланика изван сабора, па сад тражи задовољштине од читаве владине странке. Кад би владина странка и изишла у сусрет том захтеву опозиције, не би ништа помогло, јер би опозиција тада нашла други повод за техничку опструкцију. Владина странка и влада неће против опструкције предузимати ништа. Држаће се строго саборског пословника и мирно ће чекати, да се опструкција умори и скрши сама од себе. Куен се нада, да ће то сигурно наступити, јер ће и народ приморати опозицију, а и опозиција ће на то доћи и сама, кад види да се не може ништа постићи, и кад види, како је владина странка сложна и једнодушна Влада његова није везана ни за какав рок, она може да чека колико хоће и неће с опозицијом ни пактирати, нити ће одступити са строго законитог становишта. Куен се нада. да ће опозиција опструкцијом изазвати против себе и оне, који су за то, да се изборна реформа што пре спроведе. Спречавањем пак решења војених предлога, одлаже се и решење изборне реформе, јер се војни предлози морају решити у првом реду, а затим долазе делегације да утврде заједнички прорачун, па угарски сабор да изгласа прорачун за Угарску, а затим долази решавање других државних потреба, што ће све одуговлачити решење изборне реформе. Влада, каже Куен, искрено жели, да спроведе изборну реформу, па зато и неће повлачити наредбу стастичком звању, да што пре уреди податке о попису становништва, те није њена кривица, ако се изборна реформа не спроведе ускоро. Куен је најзад рекао како се нада, да ће се опструкција можда скршити раније, него што се данас и помишља. Али ако то и не буде, те држава узима штете, одговорност за то баца на опозицију. — Као што се види, Куен се још кочопери, па помало и прети, али је све то од слабе му вајде. Опозиција је чврсто решила да истраје у садањој борби, а она се може свршити само са — падом Куенове владе.

Неће да су Рутени.

На почетку сваког заседања аустријског сабора изјављују Чеси, Малоруси, Далматински Хрвати и Срби да одржавају права своје земље и народа и траже да се та права испуне. И у прекјучерањој седници аустријског сабора Чеси су истакли своје национално становиште гледе државно правног положаја Чешке; украјински посланици изнели су државноправне захтеве свога народа у Галицији и Буковини; Срби из Далмације тражили су присаједињење Далмације Хрватској и Славонији. Овога пута су први пут поднели своју изјаву и посланици „руске народности“ У садањем сабору има их двојица: Др. Марков и Куриловић. Они протестују, што их аустријске власти називају Рутенима, па под притиском аустријских власти и заведени од ових и сами њихови сународници називају их тим именом, док су они у истину чланови руског народа, дакле Руси. Историјским подацима доказују истинитост своје тврдње и траже, као Руси стварање националне автономије. За време читања те изјаве руских посланика, такозвани Рутени непрестано су букачили и довикивали, да ту нема Руса, они су Рутени, а ко хоће да је Рус, нека иде у Русију.

Арбанашки устанак.

Положај у Турској сваким даном је све озбиљнији. Турска војска у Северној Арбанији даномице страдава у окршајевима са усташима, те је турска влада приморана непрестано да шаље онамо све нове и нове чете. Јуче је из Цариграда поново послато више батаљона у Сан Ђовани ди Медуа. У арнаутлуку су такође избили немири, те је из Феризовића послан један батаљон у Ђаковицу У Јужној Арбанији је такође велико врење и сви знаци сведоче да је опћи устанак на прагу. По једном извештају из Цариграда, Арбанаси су опколили приморски град Авлону и спремају се да га нападну. Кад се томе дода још и то, да су односи између Турске и Црне Горе толико заоштрени, да врло лако може да дође до рата између њих, онда се добива јасна слика о незгодном положају турске владе.

Француско-шпањолски сукоб.

Јавили смо, како су шпањолски војници у Мароку, у Гару били ухапсили француског конзула Боасета. Догађај тај изазвао је велику узрујаност у Француској. Скоро сва Француска штампа захтева, да Шпањолска моли за опроштење за хапшење конзула Боасета. Тим догађајем бавила се и француска влада и затражила је објашњења од шпањолске владе. Шпањолска влада је одмах упутила свога посланика у Паризу, да француској влади у име Шпањолске изјави жалење, што се то десило. Тиме ће тај сукоб између Француске и Шпањолске свакако лећи.

Немири у Перзији.

У Перзији је завладало право безвлашће. Грађански рат бесни у читавој земљи. Свргнути и прогнани шах Мухамед Алија Мирза изненадно се искрцао у једном перзијском пристаништу на Каспијском Мору и сада настојава. да се поново дочепа изгубљеног престола. Он обећава, да неће укидати устав и прикупља своје присталице око себе. Види се, да је преврат тај удешаван из раније, јер су Мухамед Алију дочекале многобројне му присталице, Туркомани, међу којима је и бивши перзијски министар-председник. Мухамед Алија са својим присталицама почео је већ да продре према Техерану. Не седе скрштених руку ни присталице новог режима. Убрзо се образовала нова влада, прикупљена је војска и послана је у сусрет бившем шаху. Држи се, да су у читавом овом преврату умешани прсти Русије и Енглеске, које хоће да што више ћаре у Перзији, те су подстакли све немире.

и политика, дужност, повторавам, која је једина, чије испуњење једино нас може учинити почитаним пред туђим очима и утврдити нашу срећу међу срећним народима на земљи [6]).

*

Год. 1887. пише карловачки поп Никола Беговић:

„Ма не дај ми Боже, прије свијетом мијењати, док не видим сву браћу широм миром до мора измирену и у једно коло заграљену. Ох! ала ћу радо рећи: „Збогом сретна Србадијо! Сави и Душану за вијеђеливању скуте...“ [7]).

*

Н(икола) Д. И(лић) пева у нишкој „Слави“ 1896. год.:

Срби браћо, соколови сиви,
Молите се свемогућем Богу:
Нек Бог спасе земљу Србинову
И оживи изгубљену слогу!...

[6]) Скупљени списи Глише Трлајића (у издању Народ. Библиотеке браће Јовановића Панчево.) — Глиша се родио г. 1776 у Мохолу (Бачка), а умро је 1811. у Харкову. Био је универзитетски професор у Петрограду и Харкову.

[7]) Н. Беговић: Живот и обичаји Срба граничара, (Загреб 1877.) стр XIII.

(Наставиће се).

Утисци
са словенског новинарског конгреса.

— Два Београђана о конгресу. —

— Ово мора да кошта, ова сила, овај трошак, овај силни свет...

— Па нека, боље тако, него док смо којекаквим битангама давали ордене и пунили џепове!.. Некада су нас хвалиле и бечке и пештанске новине...

— „П. Лојд“ и „Преса“ су знали, кад ће који наш виши чиновник бити пензионисан или смењен. Сад нас стално грде, јер не добијају ништа... Нека, ко треба да зна какви смо, нека дође и нека види.

— А шта велиш, бугарска штампа — против конгреса.

— Па то је природно. Велики хрватски политичар Штросмајер је покупио бугарску децу из српских гимназија и потрпао их у хрватске, па су васпитани у стеклишко-франковачком духу... Наши то нису хтели да увиде. Сад видимо, а кад се за право увиди, ипак није никада доцкан!

У краљевском двору.

Последњи дан конгреса. били смо примљени у двору. Краљ Петар је дошао у башту, где смо га чекали сви окупљени.

Краљ је разговарао са свима члановима председништва, који су му били представљени, па је отишао, а дворски служитељи изнеше гостима лимунаду, малину, разне врсте сладоледа, колачића и цигаретли. Један члан конгреса хтеде да припали цигаретлу из с ог џепа, али му прискочи један официр (ађутант?), понуди га из своје кутије и рече:

— У овој кући, господине, мора свако бити услужен... Момче, дед те цигаретле, послужи господу!

Дворски слуга донесе, а официр узеде и понуди:

— Изволте, — узмите још коју!... Знате, у двору краљеву „не ваља се“, да гости оставе за собом понуде!

Сви, који то чусмо, насмејасмо се, а насмеја се и офисир. Наједаред се показаше десетак руку (мислим и две женске руке) над тањиром где су биле цигаретле. Мени допаде једва 6 комада!

Старе заставе.

Баш одосмо са гроба Доситијева на Калимегдан, а зачу се војничка музика. Сав свет застаде: почасне чете иду, за њима се носи око двадесет старих застава. Свештеници, поскидаше шешире и почеше благосиљати, а силан свет поче скидати шешире.

— Шта је то? — запита ме један Чех.

— Та народ поздравља заставе.

— Ала би био срећан немачки цар Вилхелм, кад би то хтели да раде и његови Пруси!..

— Радиће и они, само нека њихове заставе то заслуже!.. Без сумње су и Пруси били одушевљени после оне две велике победе над Аустријом и над Француском. — Али, откад пруском војском командује Аиленбург и Молтке П., није то више она војска, нити јој је застава онако светла!

Кроз Београд.

Кренусмо се да обиђемо најлепше зграде. Уђосмо у управу фондова, уђосмо у универзитет, уђосмо и у народну банку, па редом, дођосмо и у „Београдску Задругу.“ Задруга јој је величанствена — вилистан, не друго. Не знаш шта је у њој лепше, елегантније и богатије.

— Наш је завод понајјачи у Србији, рече с поносом слуга, што нас је проводио.

— А камо вам да видимо, слику „Срби на развалинама царства српског“!

— Немамо!

— А слику Косте Таушановића.

— Немамо!

— Боже мој!.. Вели се да су у тој слици она два чувара оних остатака царства српског, кнез (краљ) Никола и краљ Александар....

— Дакле то је ћифтинска лојалност, па заудара на — лој! .. Кад није пропао црвени крст због слике краља Милана, ни народни музеј, због слике краљице Наталије, не би се срушио ни кров „Београдске Задруге“ због слике „Срби на развалинама царства српског“... А ако тако потера хоће газда Лука и газда-Таса отказати кредит сваком, ко носи избријану браду, као покојни Коста!

У београдском Горњем Граду.

Дошла војска и предаје једну по једну заставу на чување војном музеју.

— Мала, неугодна зграда, примети један младић.

— Ми носимо те заставе и борисмо се под њима. Ми се тукосмо, губисмо и битака, али не осрамотисмо ниједну заставу! А теби, синко, ако је зграда неугледна, зидај музеј са својим друштвом.. Ми вама, деци својој, остављамо светле — ви их чувајте А даће Бог, имаћете и ви прилике да отимате туђих, ако будете људи и јунаци!...

Београдско гостопримство.

Где год смо се појавили, добијали смо поклоне, а о „послужењу“ ни да не говоримо! Све се надметало, ко боље да нас угости и прочасти, па чак и ко је одсео у хотелу, није плаћао ништа.

— Море, ови Београђани се убише, рече један Бачванин, сад знате шта би још требало?

— Шта?

— Сваком госту по једну кућу и пензију или бар срећку (лоз) са великим, али сигурним згодитком!...

На Калемегдану.

Скуписмо се око оних споменика и стадосмо пред поједине, а ту се нагомилало света. Интересантно је, да Ђуру Даничића, Војислава Илића и Јована Суботића скоро нико није познавао од шире публике, а тако исто ни добротвора Гавриловића. Суботића познаше, кад им је речено да је писао Милоша Обилића и „Док је нама Милоша јунака“. Ђуру Јакшића је познавало по имену њих много, али код споменика Косте Таушановића су стали и с поштовањем спомињаше име његово.

— Гле, рече један чича, кад је видео т. зв. меркуров штап на подножју споменика, то су сигурно они ланци, што је покојни Коста вукао невин!

— Не, нису! рече један Београђанин. То су они ланци, у које га хтедоше оковати његови неки „пријатељи“ из Београда и њихови јатаци из Загреба и Новог Сада!...

Пламењача или пероноспора.

(Наставак.)

И креч мора такође да је чист и да је од „масног“ креча. Хидраулиски, вештачки креч није добар. Креч чист добро печен, када се са мало воде овлажи, брзо се загреје и распадне у ситан прах, не остављајући за собом песка, шљунке или камичака. Живог, негашеног креча узима се у полак оне количине, колико је узето плаветнога камена. Место живог креча узима се и раније угашен креч из кречане. Но тада мора да је количина два и по пута већа од количине негашеног креча. У прскању винограда показао се као најбољи овај начин: Жив креч се истуца и просеје Но и овом приликом узима се двапута онолико, колико је прописано за справљање чорбе, а то је таман толико колико и плавога камена. Креч, поред тога што својим хемијским особинама доприноша у уништавању пламењачиних клица, врши још и контролу при прскању, јер својом белом бојом показује траг, куда смо прскали а куда не.

Бордовску чорбу справљају разно. Али напреднији и школованији виноградари држе се овога правила:

На 100 литара воде —
2 кгр. плавога камена,
1 кгр. креча (2 кгр. гашена или туцана.)

Најбржа и најбоља бордовска чорба справља се овако: У суд, који не сме бити гвозден или плехан да га не би плави кам назгризао; успе се 95 литара воде вреле. У једну кесу мете се 2 киле плавог кама и ова се океси тако да јој половина огрезне у води, исто онако као што жене мету пепео кад кувају цеђ за рубље Док се плави камен раствара, ми ћемо за то време усути у други какав суд 5 литара воде и у њој угасити креч, 1 кгр. (или 2 кгр. туцана), управо направићемо кречно млеко, као за кречење. Кад будемо и са тим готови, сипаћемо понајлак кречно млеко у раствор плаветнога камена и за све време мешаћемо да би се раствор што брже и боље сјединио са кречним млеком. Смеса, справљена овим начином већем 25 година успешно одолева навали и развијању пламењаче.

У новије доба приступили су Американци другом начину. У суд се успе 50 литара млаке воде и у њој се раствори 2 кгр. плава камена ситно истуцаног. Док се плави камен распада и хлади, успе се у други суд такође 50 литара воде и угаси се у њој 1 кгр. негашена (2 кгр. гашена или туцана) креча.

Пошто се креч угасио и претвори у кречно млеко, остави се да мало постоји да би се сталожио. Обе се течности после једно време у једнаким количинама сипају у један суд.

У сипању, течности се измешају и дају нам добру чорбу бордовску. Да би били сигурни при прављењу течности — бордовске чорбе — т. ј. да се не би сипало више кречног млека, но што је потребно, употребљава се црвена лакмусова хартија.

Када се парче ове хартије замочи у раствор плавог камена остаје она и даље црвена, исто ће тако остати и даље црвена ако је сипано кречнога млека у недовољној количини. Али чим је течност неутралисана т. ј. чим буде довољно креча у течности, црвена лакмусова хартија при додиру са оваквом течношћу поплави.

Кад ово приметимо, треба са сипањем кречнога млека престати, пошто је течност добра. Треба да имамо на уму, да пробање са овом хартијом, треба отпочети одмах, чим је усута и најмања количина млека и продужити све дотле, док се не примети да хартија почиње да плави.

(Свршиће се.)

Вести из места и са стране

Парастос.

Српска православна црквена општина новосадска приређује у среду 13. (26). јула на дан арханђела Гаврила парастос својим и народним добротворима Петру и Анки Димитријевић. Врли добротвори су још пре 30 и више година опоруком све своје имање оставили разним народно просветним установама, као срп. вел. гимназији новосадској, срп. вишој девојачкој школи, црквеној општини за оправку капеле на ајмашком гробљу и т. д. Но сродници добротвора Петра и Анке Димитријевић покрену парницу против опоруке, која се протезала преко 30 година, док недавно није најзад окончана у корист црквеној општини и наведеним установама. те су ове тек сада дошле до тих легата, и овај парастос први је, што га приређује црквена општина тим својим добротворима.

Жалосне појаве.

Пишу нам из Јабуке (код Вршца): Овде има још нешто Србаља, који носе српско име, али не чине оно, што би као Срби требало да чине. Срби се овде губе. Српски момци и девојке о Духовима изиђоше на плац, да Румунима образ осветлају у румунском колу. Србима се пречи да играју. Ако хоће да играју у засебном српском колу, морају да праве молбеницу и сваке недеље да даду белег (штемпло) од једне круне, па тек онда им се дозвољава да играју. О Духовима, када је наша слава, искупио се свет пред црквом, а Румуни доведоше своју музику. Кнез Румун гледао је са прозора општинске куће и уживао, а с њиме и два Србина касира, Љубомир Рабијац и Мита Станков, који за Србе не маре. И они уживају како Румуни играју, а не маре, што се Срби нуз Румуне вију да би и они до рада дошли, али не помаже им нико. Друга је жалосна појава, што српски момци недељом и свецем за време службе Божје иду у биртове да се куглају, а неће у цркву. Требало би сви старији о томе да промисле и да своје млађе упуте на похађање цркве.

Рурски ратни брод у дубровничкој луци.

Читамо у дубровничкој „Српској Зори“: Скоро је допутовао под Дубровник руски ратни брод „Хивинец“. На истом је било 150 војника под командом капетана Волкова. Много се народа слегло да поздрави браћу Русе, који су нас забављали певајући руске народне песме. Руси су сваког онога, које је посетио њихов брод најсрдачније причекали, провађали и испраћали. Веселост руске момчади и љубазно сусретање руских официра остаће нам свима у памети.

Оскудица у месу.

У Аустрији, а нарочито у Бечу, наступела је оскудица у месу, те је сад у јеку покрет који иде за тим, да се укине забрана увоза смрзнутом месу из Аргентиније. Бечлије су решили, да против забране држе протестне зборове, да шаљу депутације влади, па да о томе поведу реч и у аустријском сабору. Аустријанци криве једино угарску владу, што је забрањен увоз смрзнутог аргентинског меса. Листови угарске владе пишу, да ће угарска влада дозволити увоз веће количине смрзнута меса из Аргентиније, али траже, да Аустрија као отштету да Угарској неке уступке на економском пољу.

Писма свргнуте краљевске породице.

У дворцу Нецесидадес је нађена једна кожна торба, у којој је била читава хрпа писама свргнуте краљевске породице, која су открила, да је краљу Мануелу било познато, и да је био спреман за револуцију, која се догодила. У писмима је краљ молио од енглеске династије интервенцију, и обећао јој, да ће у то име одрећи се неких покрајина у Африци, у корист Енглеске династије. Из писама се даље открило, да је Енглеска одбила понуду. Ово откриће је у Лисабону изазвало велику сензацију.

Затвориће Америку испред странаца.

На острву. где се искрцавају странци, који се селе у Америку, неколико нових појава колере се открило. После прегледа су констатовали, да од 600 досељеника петоро су колерични, и одмах су строго одељени од осталих. Поднет је предлог власти, да се забрани досељавање у Америку.

Врућине.

У Будимпешти је врућина достигла 31·2 степена Целзијева у хладовини; код нас је такођер наступела јака врућина а и са свију страна Европе јављају за грозне врућине. Са југа Европе стижу гласови да су тамо врућине сваким даном све јаче. Једино у Алпским крајевима има хладовине. У Италији и поред обале мора владају псеће врућине. Оне су јаче и од оних у Америци и Енглеској. Из Русије пак јављају, да је тамо уз неподношљиву врућину био и страховит олуј, који је уништио четрдесет села, и не само дрвене куће него и један женски манастир. Становништво је без кућа и кућишта, па је наступела и глад.

У тифусу убио оца.

У општини Бај је, јуче по подне, Гаврило Кеваго убио свог оца. Драгутин Кеваго је био од бољих мајстора, касапин, и да свог 19 тогодишњег сина на шустерски занат. Недавно се дечко разболи и отац оде по њега и доведе га кући. Стари Кеваго је целим путем читао и ружио сина, да је живео разузданим животом. Дечко се све горе и горе осећао и доктор констатује да болује од тифуса. Јуче по подне дечко је лежао у бунилу и отац дође, те се поново споречкаше. Увече стари Кеваго легне и брзо заспи. Дечко у полу-бунилу устане, скине напуњену ловачку пушку и убије оца. Убицу нису затворили, јер се приближавала криза, и сваког су минута очекивали смрт младића.

За пет и по дана из Европе у Америку.

Немачки пароброд „Крон принцезин Цецилија“ превалио је пут из Бремена до Њујорка за пет дана, 14 сати и 15 минута. До сада ни један пароброд још није тај пут брже превалио.

Сам себи деда.

У Титусвиљу, у Пенсилванији, неки Вељем Херман убио се, јер је пронашао, да је он сам себи деда. У писму, које је остало, иза њега пише: Узео сам једну удовицу, која је имала одраслу кћер. Отац мој нас је често посећивао, заволе моју пасторку и узме је за жену. На тај начин постаје ми отац зет, а ћерка ми матером; јер је била жена мога оца. Наскоро роди ми се син, који постаде моме оцу пашеног, а жени ујак, јер је био млађи брат моје мајке. Роди сина и жена мога оца Тај је жени, разуме се, био млађи брат, а уједно и мој унук, јер је син моје ћери. Зато моја жена постаде мени мајка, јер је била мати моје мајке. Ја сам уједно мојој жени био муж, а и унук, а пошто је мајкин муж уједно и деда, ја сам дакле сам себи деда.

Забава.

Српска омладина у Бешци приређује забаву с игранком у недељу 10 (23) јула 1911. године у гостионици Г. Л. Томашевића уз суделовање неколико пријатеља са стране. Чист приход намењен је у корист оснивања српске народне читаонице у Бешци. Добровољни прилози примају се са захвалношћу и шаљу се на адресу Св. Дујановића, пароха.

Несрећа на мору.

У близини пристаништа Порт Лимона се сударила два пароброда „Ирма“ и „Дијамант“ „Ирма“ је потонула. Судар се десио иза Сан Жуана, а што је „Ирма“ сасвим пропала, много је допринела и бура на мору. Са „Ирмом“ се утопила 32 путника и неколико мрнара.

Попушени милиони.

По статистици, што је ових дана објављена, у Угарској се за првих пет месеци ове године попушило 232 милиона 545 хиљада и 679 пакли дувана за луле, 231 милион 190 хиљада 280 комада цигара и 993 милиона 582 хиљаде 200 цигарета. Од цигара се највише попушило порторике (42 милиона 755 хиљада 200 комада), а затим кубе (34 милиона 290 хиљада 300 комада). Од цигарета се највише попушило „драма“ (347 милиона 833 хиљаде комада), а затим „дама“ (340 милиона 469 хиљаде 250 комада) и мађарки (106 милиона 835 хиљада 700 комада). Потрошило се осим тога 11 хиљада килограма бурмута. Свега је за продати дуван утекло у државну благајну за тих пет месеци 59 милиона 153 хиљаде 804 круне. Прошле године у истом времену утекло је у државну благајну 57 милиона 332 хиљаде 805 круна, ове године је дакле са 3·1 постотка утекло више.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 8. јула 1911. године.

Пшеница прве каквоће нова 21 К 40 п. до — К — п
Пшеница нова 21 К 20 п. до — К — и.
Пшеница средња 20 К 50 п. до — К — п.
Пшеница лакша — К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 14 К 40 п. до — К — п.
Зоб нова 18 К 80 п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 15 К — п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К — п
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина пањена 180 К — п. до — К — п.
Пасуљ бели — К — п. до — К — п.
Пасуљ жути — К — п. до — К — п.
Лањик — К — п. до — К п.

Све од сто кила.

Свињи угојени тешки 124 до — п.
Свињи средњи . . 120 до — п.
Свињи лаки . . . 118 до — п.

од једне киле.

Теоци 120 К по кили.
Овци 35—40 К пар.
Јагњци 24—30 К пар.

*

СТАЊЕ ВОДЕ ПОД НОВИМ САДОМ:

7. јула било је 2 38
8. јула било је 2.26

*

Са житне пијаце у Будимпешти.

У трговини са готовом робом није било много понуда, али тражња је била добра. Продано је око 16 хиљада центи пшенице. Цена је пшеници била К 21·20 до К 23·40, ражи К 17·20, зоби К 19·10.

У трговини на рок био је промет доста велики Закључци су прављени овако: пшеница за октобар К 21·74, за април 1912. године пак К 22·18, раж за октобар К 17·72, зоб за октобар К 15·86, кукуруз за август К 14·86, за мај 1912. године К 14·02.

Довезено је у Будимпешту 5465 центи пшенице, 1714 центи ражи, 582 центи зоби, 102 центе брашна, а извезено је 100 центи јечма, 766 центи зоби, 28 128 центи кукуруза, 20.000 центи брашна, 1785 центи мекиња.

Стечај.

Расписује се стечај на **једно** место из стипендијске задужбине **Петра Костића.**

Стипендија износи: за ученике основних школа 400 круна; за ученике ниже гимназије 500 круна; за ученике горње гимназије и богословије 600 круна; а за слушаоце правних медицинских или филозофских наука 800 круна годишње.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом. **Све** сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи завештачевој и наредби министарској морају Костићеви питомци слушати науке и то: основне школе и први гимназијски разред у Винковцима, остале гимназијске разреде у Сегедину, правне и филозофске науке у Пожуну, а по потреби изузетно у Бечу, медицинске по потреби изузетно у Бечу.

Стипендију могу уживати само ученици родом из Срема, од којих при једнакој одличној квалификацији, имају првенство ученици родом из Черевића.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго иридржавати.

Рок овом стечају траје до 4. (17.) августа о. г.

Молбе које стигну после истеклог рока, неће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одбора Матице Српске, у Новом Саду 4. (17.) јула 1911.

Председник Матице Српске:

1104 1—3 **А. Хаџић** с. р.,

кр. дворски саветник.

Стечај.

Расписује се стечај на **једно** место из стипендијске задужбине **Катарине Д. Јовановић.**

Годишња пристојба стипендије чини 400 круна.

Одређена је за учитељске приправнике и приправнице, који су Срби и Српкиње православне вере родом из Босне или из земаља под круном св. Стевана, и који се обвежу, да ће по свршетку наука најмање шест година дана на којој српској православној школи у Босни учитељевати. Питомци ови и питомице имају своје науке слушати и свршавати на српској православној учитељској школи засад у Сомбору, Пакрацу или Карловцу а с временом, кад се у Босни подигне учитељска школа за образовање учитеља и учитељица за српске школе православне вероисповести имаће науке своје на том заводу свршавати.

Молби ваља приложити: 1) крштено писмо; 2) школска сведочанства од последње две године; 3) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 4) лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе врати ће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 4. (17.) августа о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седноце Књижевног Одбора Матице Српске у Новом Саду, 4. (17.) јуна 1911.

Председник Матице Српске

1102 1—3 **А. Хаџић** с. р.

кр. дворски саветник.

Стечај.

Расписује се из стипендијске задужбине **Васе Јагазовића и жене му Серанфиле** стечај на једно место за трговачку струку са годишњом стипендијом од 600 круна.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведоченство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају молиочеви родитељи, и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи оснивачевој сваки од питомаца мора бити Србин православне вере а из земље под светом круном Стевановом, изузимајући једино децу покојникова сестрића Исидора Радмановића.

Стипендисте морају своје науке слушати на каквом школском заводу у Угарској, који одреди Матица Српска.

Првенство при избору имају деца Исидора Радмановића, сестрића завештачева; за тим деца његова кума, покојног Дамјана Јеврића, пароха у Јамини, његова кума Стевана Влајковића у Гуњи, ако са искажу, да су сиромашни и за науку способни. За стинендисте осим оних, који на то имају првенство, могу се изабрати и други, у том случају, ако они, који имају првенство, не исцрпу установљене стипендије.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добије „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овоме стечају траје до 4. (17.) августа о. г.

Молбе, које стигну после истеклог стечаја, не ће се узети у обзир.

Од Књижевног Одбора Матице Српске, у Новом Саду, 4. (17.) јула 1911.

Председник Матице Српске:

А. Хаџић, с. р.

1101 1—3 кр. дворски саветник.

Стечај.

Расписује се стечај на три нова стипендијска места из задужбине **Нестора Димитријевића** с годишњом пристојбом од 400 круна за ученике ниже, евентуално горње гимназије.

Молби ваља приложити: 1) крштено писмо; 2) школска сведочанства од последње две године; 3) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком треба да се наведе и то, колико деце имају молиочеви родитељи; и 4 лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичну препису. Оригиналне сведочбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи оснивачевој имају првенство на ту стмпендију синови и потомци браћо му Кузме и Ђире, даље сродници завештачеви из Јакова у Срему, а са тим ученици родом из Вел. Бачкерека.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у јддно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила, којих се мора строго придржавати.

Рок овоме стечају траје до 4. (17.) августа 1911.

Молбе, које стигну после истеклог рока, неће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одбора Матице Српске, у Новом Саду, 4. (17.) јула 1911.

Председник Матице Српске.

1103 1—3 **А. Хаџић** с. р.,

кр. дворски саветник.

БЕЗ СНИЖЕНИХ ЦЕНА И БЕЗ ОБМАЊИВАЊА!!!

зато ипак јефтиније него игде. Молимо да се лично уверите у нашој

ДРАГУЉАРСКОЈ ЗЛАТА, СРЕБРА И САТОВА ТРГОВИНИ

КЛАЈНА И ФРАЈГАНГА

КОШУТ ЛАЈОШЕВА УЛИЦА БРОЈ 29.

Скрећемо пажњу п. н. г. Новог сада и околине, на наше богато стовариште сваковрсне драгуљарске, златне и сребрне робе, као и разноврсних зидних и џепних сатова.

Пошто смо ми обадвојица стручњаци и изучене сајџије и кулунџије, то уверавамо свакога да код нас може добити **само праву** и чисту робу.

Све оправке у ову струку спадајуће примамо и по најумеренијој цени савесно и тачно извршујемо, нарочито разноврсне сатове, као и остале ствари сами лично израђујемо. Сва роба је званично прегледана и жигосана (пунцирана).

1084 2—10

Српска штампарија дра Светозара Милетић у Новом Саду.